

เอกสารประกอบการเรียนรู้

เพื่อทบทวนบทเรียนภาคฤดูร้อน

วิชา ภาษาไทย

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ใบความรู้ที่ ๑.๑

เรื่อง ความหมายและกำเนิดของเสียงในภาษา

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. บอกความหมายของเสียงในภาษาได้
๒. บอกกำเนิดของเสียงในภาษาได้

คำชี้แจง ๑. ให้นักเรียนศึกษาข้อมูลใบความรู้ที่ ๑.๑ เรื่อง ความหมายและกำเนิดของเสียงในภาษา

๒. นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมในแบบบันทึกกิจกรรมที่ ๑.๑ ตอนที่ ๑ และตอนที่ ๒

ความหมายของเสียงในภาษา

เสียงในภาษา หมายถึง เสียงที่มนุษย์เปล่งออกมา เพื่อสื่อความหมายระหว่างมนุษย์ด้วยกัน เพื่อสนองความต้องการต่าง ๆ เช่น เพื่อขอความช่วยเหลือ เพื่อขอความรู้ เพื่อแสดงความรู้สึกพอใจ หรือไม่พอใจ ให้ผู้ฟังเข้าใจความประสงค์ของผู้พูด เสียงในภาษาจึงต้องมีความหมายอันเป็นที่เข้าใจตรงกันระหว่างมนุษย์ที่อยู่ร่วมสังคมเดียวกัน ภาษามีองค์ประกอบสำคัญ ๒ อย่าง คือ เสียง (หรือคำพูด) และความหมาย เครื่องสื่อความเข้าใจอื่น ๆ นอกจากเสียงพูดของมนุษย์ ไม่จัดเป็นภาษา เช่น เครื่องหมาย อาณัติสัญญาณ

กำเนิดของเสียงในภาษา

เสียงในภาษาเกิดขึ้นได้เพราะเราใช้อวัยวะต่าง ๆ ตั้งแต่เหนือช่องท้องขึ้นมาจนถึงริมฝีปาก และช่องจมูกให้ทำงานประสานกัน ทำให้เกิดเสียงขึ้น อวัยวะที่ใช้ในการออกเสียง ได้แก่ ปอด หลอดลม และกล่องเสียงที่ลำคอ เมื่อลมผ่านเส้นเสียงจะทำให้เส้นเสียงสั่นเกิดเป็นเสียงก้อง ถ้าสั่นไม่มากเสียงก็จะไม่ก้อง จากนั้นลมก็จะถูกปล่อยผ่านไปทางช่องปาก แล้วไปกระทบกับส่วนต่าง ๆ ของปาก เช่น ลิ้นไก่ ลิ้น ริมฝีปาก ฟัน ปุ่มเหงือก เพดานแข็ง เพดานอ่อน ทำให้เสียงถูกกักหรือกั้นลมด้วยอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งในช่องปาก หรือถูกกักลมในช่องปาก แล้วปล่อยลมบางส่วนออกไปทางข้างลิ้น หรือดันลมให้เสียดแทรกอวัยวะต่าง ๆ ออกมา หรือดันลมให้ขึ้นจมูก ทำให้เกิดเป็นเสียงต่าง ๆ

อวัยวะที่ใช้ในการออกเสียง

อวัยวะส่วนที่มีหน้าที่โดยตรงในการออกเสียงมีลักษณะสำคัญ ดังต่อไปนี้

๑. ริมฝีปาก เป็นอวัยวะส่วนที่สามารถเคลื่อนไหวได้มาก และทำให้เสียงแตกต่างกันมาก เราอาจจะบังคับริมฝีปากให้ปิดสนิท ให้เปิดเล็กน้อย ให้เปิดกว้างขึ้น ให้ยื่นออกมา ให้ห่อกลม หรือทำเป็นรูปรีก็ได้ ลักษณะต่าง ๆ ของริมฝีปากล้วนมีผลต่อการออกเสียง และทำให้เสียงแตกต่างกันไปทั้งสิ้น

๒. ฟัน เป็นอวัยวะซึ่งเป็นฐาน หรือตำแหน่งที่เกิดของเสียงหลายชนิด เช่น เมื่อกดฟันบนลงที่ริมฝีปากล่าง ลมจะลอดช่องที่พอจะผ่านออกมาได้ ทำให้เกิดเป็นเสียงชนิดที่เรียกว่า เสียงเสียดแทรกที่เกิดระหว่างฟันกับริมฝีปาก ถ้าฟันบนกดกับฟันล่าง ลมที่ผ่านออกมาจะทำให้ได้เสียงเสียดแทรกที่เกิดที่ฟัน เป็นต้น

๓. ปุ่มเหงือก เป็นส่วนที่นูนออกมาตรงบริเวณหลังฟันด้านบน ถ้าเอาลิ้นแตะดูจะรู้สึกว่ามีลักษณะเป็นคลื่น ลิ้นอาจจะแตะหรืออยู่ใกล้บริเวณปุ่มเหงือก ซึ่งทำให้เกิดเสียงปุ่มเหงือกจึงนับเป็นตำแหน่งหรือฐานสำคัญในการออกเสียงตำแหน่งหนึ่ง

๔. เพดานแข็ง หมายถึง เพดานส่วนที่โค้งเป็นกระดูกแข็ง

๕. เพดานอ่อน คือ ส่วนของเพดานซึ่งอยู่ต่อเพดานแข็งเข้าไปข้างใน มีลักษณะเป็นกระดูกอ่อนที่ขยับขึ้นลงได้เล็กน้อย เวลาพูดส่วนใหญ่เพดานอ่อนและลิ้นไก่จะถูกยกขึ้นไปจดกับผนังคอ และกั้นลมไม่ให้ออกไปทางจมูก ในเวลาออกเสียงนาสิก (ได้แก่ เสียง /น/ /ม/ /ง/ ในภาษาไทย) เท่านั้น ที่เพดานอ่อนจะลดระดับลงมาเพื่อให้ลมออกไปทางจมูกได้

๖. ลิ้นไก่ เป็นก้อนเนื้อเล็ก ๆ อยู่ต่อปลายเพดานอ่อนตรงกลางปาก สันรับได้

๗. ช่องจมูก หมายถึง โพรงในช่องจมูก ซึ่งอยู่เหนือลิ้นไก่ขึ้นไปเป็นช่องที่ลมซึ่งผ่านเส้นเสียงขึ้นมาจะผ่านออกไปทางจมูกได้เมื่อเวลาหายใจ และเวลาออกเสียงนาสิก ในเวลาที่เปล่งเสียงอื่น ๆ ลิ้นไก่จะถูกยกขึ้นไปปิดช่องจมูกเพื่อให้ลมออกมาทางช่องปาก

๘. ลิ้น เป็นส่วนที่เคลื่อนไหวได้มากที่สุดในการออกเสียงพูด ส่วนที่เคลื่อนไหวของลิ้น แต่ละส่วนมีผลต่อการออกเสียง เราจึงแบ่งลิ้นออกเป็น ๓ ส่วน ตามหน้าที่ที่มีในการออกเสียง คือ

- ปลายลิ้น หรือลิ้นส่วนปลายสุด ซึ่งจะยกขึ้นไปแตะอวัยวะส่วนต่าง ๆ ในปากตอนบนได้โดยง่าย

- หน้าลิ้น หรือลิ้นส่วนหน้า ได้แก่ ลิ้นส่วนที่อยู่ตรงข้ามกับ

เพดานแข็ง

- หลังลิ้น หรือลิ้นส่วนหลัง ได้แก่ ส่วนของลิ้นซึ่งอยู่ตรงข้ามกับ

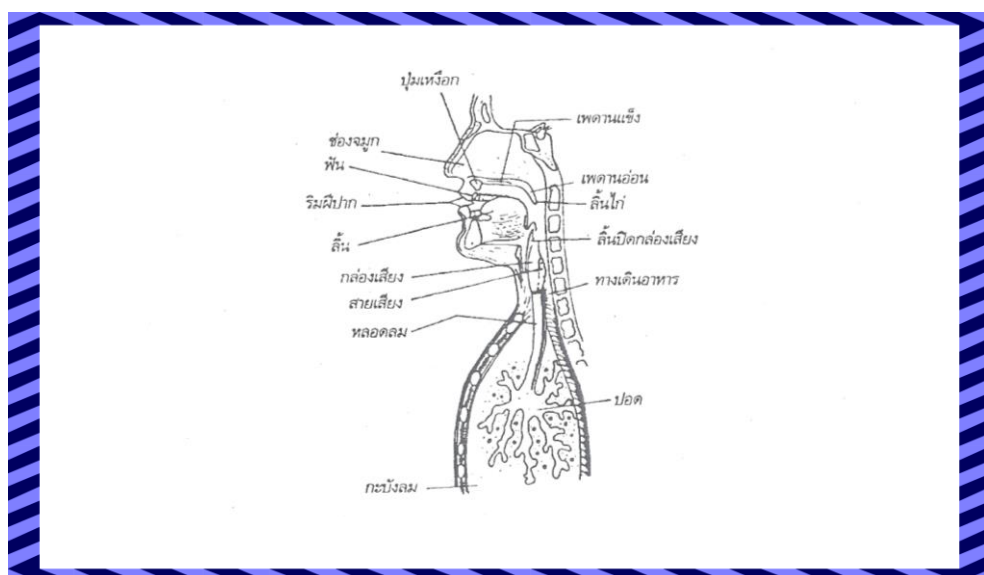
เพดานอ่อน

๙. แผ่นเนื้อปากหลอดลม หรือลิ้นปิดกล่องเสียง เป็นแผ่นเนื้อบาง ๆ อยู่ต่อโคนลิ้นลงไปในลำคอ มีหน้าที่ปิดเปิดช่องหลอดลมเพื่อป้องกันมิให้อาหารตกลงไปในหลอดลม เมื่อพูดแผ่นเนื้อนี้จะเปิดออก

๑๐. โพรงคอ หมายถึง โพรงซึ่งอยู่ถัดช่องปากลงไปจนถึงเส้นเสียง

๑๑. เส้นเสียง เป็นอวัยวะสำคัญที่ทำให้เกิดเสียง เส้นเสียงมีลักษณะ

ประกอบด้วยเส้นเอ็น และกล้ามเนื้อเป็นแผ่น ๒ แผ่น เส้นเสียงทั้งสองวางขวางอยู่ตรงกลางกล่องเสียง กล่องเสียงคือ ส่วนที่อยู่เหนือหลอดลมขึ้นมา ตรงที่เราเรียกว่า ลูกกระเดือก

ภาพที่ ๑.๑ อวัยวะที่ใช้ในการออกเสียง

(ที่มา : หนังสือเรียนพัฒนาทักษะภาษา เล่ม ๑, ๒๕๔๖)

แบบบันทึกกิจกรรมที่ ๑.๑

ตอนที่ ๑ ตอบคำถาม เรื่อง ความหมายและกำเนิดของเสียงในภาษา

ชื่อ - สกุล ชั้น เลขที่

คำชี้แจง ให้นักเรียนเติมคำหรือข้อความในช่องว่างให้ถูกต้อง

๑. เสียงในภาษา หมายถึง

๒. ภาษามือองค์ประกอบ ๒ ประการ ได้แก่

๓. อวัยวะที่เป็นแหล่งเริ่มต้นของเสียงในภาษา คือ

๔. อวัยวะที่ใช้ในการออกเสียง ได้แก่

๕. เสียงในภาษาเกิดจาก

๖. เครื่องหมายต่าง ๆ อาณัติสัญญาณ ไม่จัดเป็นภาษา เพราะ

๗. อวัยวะที่มีลักษณะประกอบด้วยเส้นเอ็น และกล้ามเนื้อเป็นแผ่น ๒ แผ่น วางขวางอยู่กลาง
กล่องเสียง คือ

๘. เสียงเสียดแทรกที่เกิดระหว่างฟันกับริมฝีปาก เกิดจาก

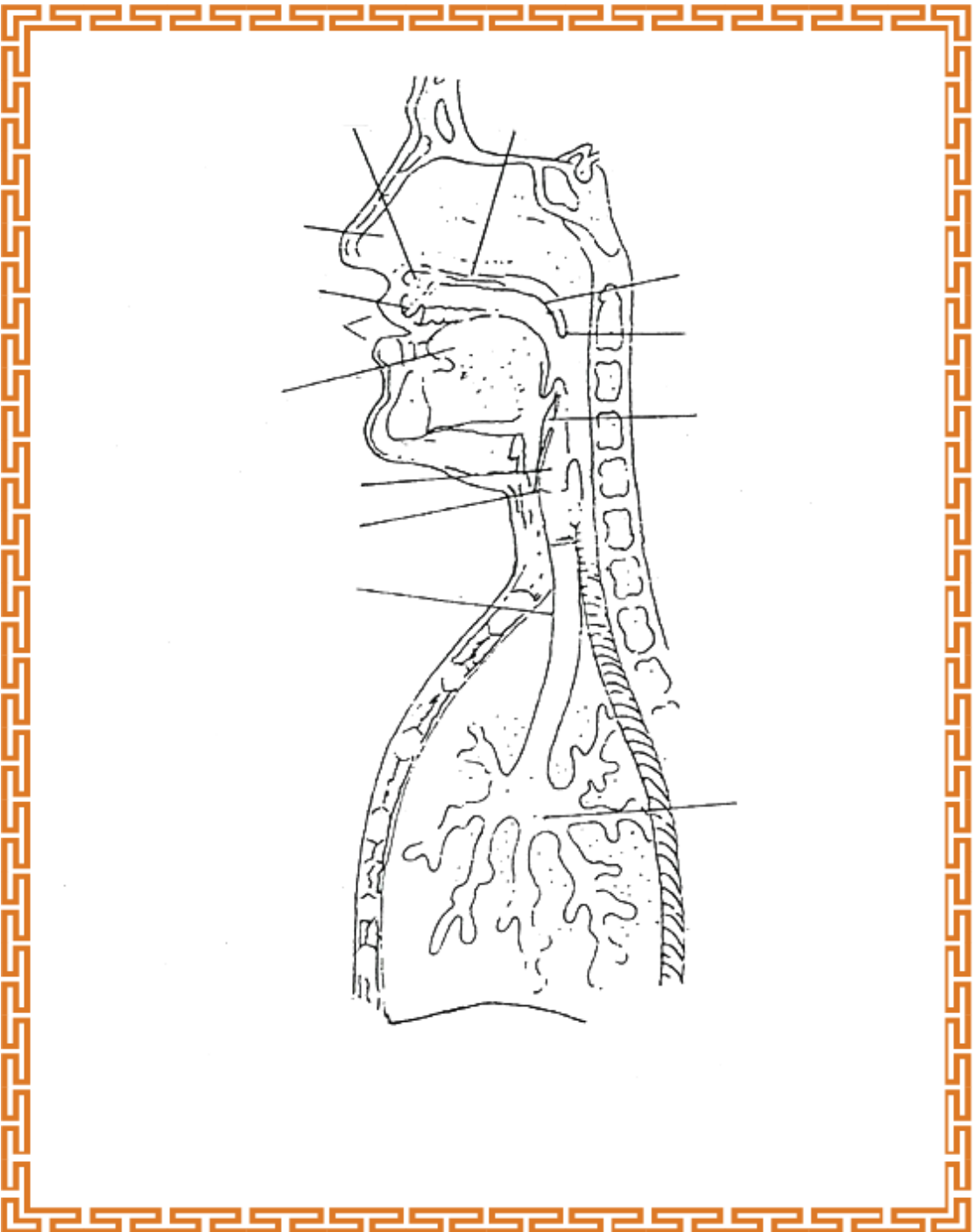
๙. เพดานอ่อนจะลดระดับลงมาเพื่อให้ลมออกไปทางจมูกได้ ในเวลาที่ออกเสียง

๑๐. เสียงพยัญชนะในภาษาไทยที่เป็นเสียงนาสิก ได้แก่ เสียง

แบบบันทึกกิจกรรมที่ ๑.๑
ตอนที่ ๒ ตอบคำถาม เรื่อง อวัยวะที่ใช้ในการออกเสียง

ชื่อ - สกุล ชั้น เลขที่

คำชี้แจง ให้นักเรียนบอกชื่ออวัยวะที่ใช้ในการออกเสียง

จุดประสงค์การเรียนรู้

บอกชนิดและลักษณะของเสียงในภาษาไทยได้

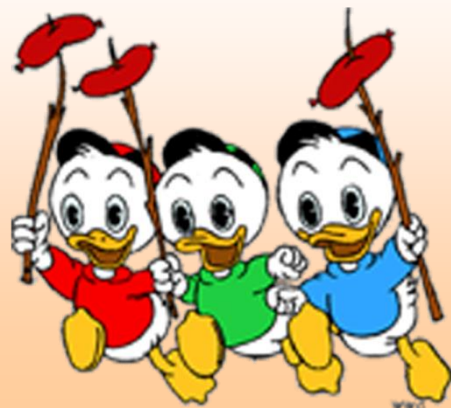
คำชี้แจง ๑. ให้นักเรียนศึกษาข้อมูลใบความรู้ที่ ๑.๒ เรื่อง ชนิดและลักษณะของเสียงในภาษาไทย

๒. นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมในแบบบันทึกกิจกรรมที่ ๑.๒ ตอนที่ ๑ และตอนที่ ๒

ชนิดและลักษณะของเสียงในภาษาไทย

เสียงในภาษาไทย มี ๓ ชนิด คือ เสียงสระ เสียงพยัญชนะ และเสียงวรรณยุกต์ มีลักษณะดังต่อไปนี้

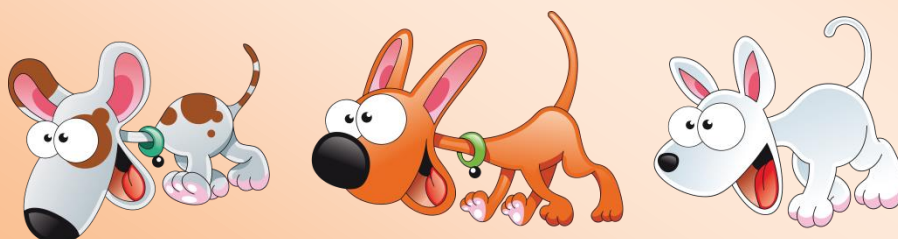
๑. **เสียงสระ** เป็นเสียงที่เกิดขึ้นได้เพราะเราทำให้ลมออกจากปอด ผ่านหลอดลมและกล่องเสียงที่ลำคอ ออกมาผ่านช่องปาก หรือช่องจมูกโดยไม่ถูกสกัดกั้น ณ ที่ใดที่หนึ่งในช่องทางเดินของลมเลย ในขณะที่เราออกเสียงสระ เส้นเสียงที่อยู่ในกล่องเสียงจะปิดและเปิดอย่างรวดเร็ว เส้นเสียงจึงมีความสั่นสะเทือน บังเกิดความกังวาน หรือความก้อง และออกเสียงได้ยาวนาน การออกเสียงสระจะมีการเปลี่ยนแปลงระดับของลิ้นและรูปริมฝีปาก โดยการยกลิ้นขึ้นในระดับต่างกัน และริมฝีปากห่อมากน้อยต่างกัน ทำให้เกิดเป็นเสียงสระต่าง ๆ เสียงสระในภาษาไทยมี ๒๔ เสียง มีอักษรที่ใช้แทนเสียง เรียกว่า รูปสระ ซึ่งมี ๒๑ รูป เราเรียกเสียงสระว่า เสียงแท้ ด้วยเหตุว่า ลมที่ออกจากปอดผ่านหลอดลมและกล่องเสียงมา ไม่ถูกสกัดกั้นในช่องทางเดินของลมเลย

เสียงสระในภาษาไทยมี ๒๔ เสียง แบ่งออกเป็นสระเสียงสั้น และสระเสียงยาว มีอย่างละ ๑๒ เสียง ดังนี้

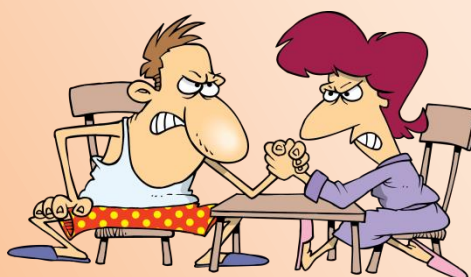
สระเสียงสั้น	สระเสียงยาว
อะ	อา
อิ	ไอ
อี	อี
อุ	อู
เอะ	เอ
แอะ	แอ
โอะ	โอ
เออะ	ออ
เออะ	เออ
เอียะ	เอีย
เอือะ	เอือ
อัวะ	อัว

๒. เสียงพยัญชนะ เป็นเสียงที่เกิดขึ้นได้ เพราะเราทำให้ลมออกจากปอดผ่านเส้นเสียงซึ่งอาจสั้นสะเทือน หรือไม่สั้นสะเทือนก็ได้ ออกมาตามช่องทางเดินของลม ลมจะถูกสกัดกั้น ณ ที่ใดที่หนึ่งตั้งแต่ในลำคอ ในช่องปาก หรือในช่องจมูก และลมอาจถูกสกัดกั้นไว้ทั้งหมด หรือถูกสกัดกั้นเป็นบางส่วน แล้วจึงผ่านออกมาภายนอกเกิดเป็นเสียงพยัญชนะ มีทั้งเสียงก้องและเสียงไม่ก้อง เสียงพยัญชนะในภาษาไทยมี ๒๑ เสียง มีอักษรที่ใช้แทนเสียง เรียกว่า รูปพยัญชนะ ๔๔ รูป เราเรียกเสียงพยัญชนะว่า เสียงแปร ด้วยเหตุว่า เสียงพยัญชนะเกิดจากลมที่ออกจากปอดเมื่อผ่านหลอดลม ลมจะถูกสกัดกั้นที่อวัยวะต่าง ๆ ทำให้เกิดเป็นเสียงพยัญชนะที่แตกต่างกันไป

เสียงพยัญชนะในภาษาไทยมี ๒๑ เสียง ประกอบด้วยรูปพยัญชนะ ๔๔ รูป

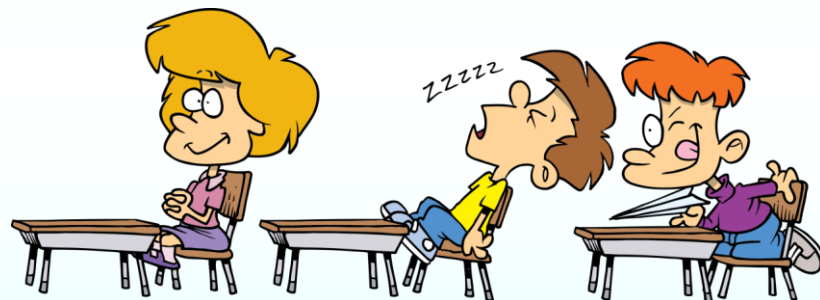
เสียงพยัญชนะ	รูปพยัญชนะ
/ก/	ก
/ข/	ข ขบ ค คบ
/ง/	ง
/จ/	จ
/ช/	ช ฉ ฉ
/ซ/	ซ ส ศ ษ
/ด/	ด ฎ
/ต/	ต ฏ
/ท/	ท ฑ ฑ ฒ ถ ฐ
/น/	น ฌ
/บ/	บ
/ป/	ป
/พ/	พ ภ ฝ
/ฟ/	ฟ ฝ
/ม/	ม
/ย/	ย ญ
/ร/	ร
/ล/	ล ฬ
/ว/	ว
/ฮ/	ฮ ห
/อ/	อ

๓. เสียงวรรณยุกต์ เสียงวรรณยุกต์ หมายถึง เสียงที่มีระดับสูงต่ำ และเราจะได้ยินพร้อมกันไปกับเสียงสระ บางทีก็เป็นเสียงสูง บางทีก็เป็นเสียงต่ำ บางทีก็เป็นเสียงที่อยู่ระหว่างเสียงสูงกับเสียงต่ำ บางทีก็เป็นเสียงต่ำแล้วค่อย ๆ เลื่อนขึ้นไปสู่เสียงสูง เราเรียกเสียงวรรณยุกต์ว่า เสียงดนตรี ด้วยเหตุว่า เป็นเสียงที่มีระดับสูงต่ำ ซึ่งจะออกมาพร้อมกับเสียงพยัญชนะและสระ

เสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยนั้นว่ามีความสำคัญ เพราะทำให้ความหมายของคำเปลี่ยนแปลงไปได้ เช่น เสือ มีความหมายอย่างหนึ่ง เสื่อ มีความหมายอีกอย่างหนึ่ง แต่เสียงที่มีระดับ สูงต่ำในบางภาษาไม่ได้ทำให้ความหมายของคำเปลี่ยนแปลงไป

เสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยมี ๕ เสียง ได้แก่ เสียงสามัญ เสียงเอก เสียงโท เสียงตรี และเสียงจัตวา มีอักษรที่ใช้แทนเสียง เรียกว่า รูปวรรณยุกต์ ๔ รูป ได้แก่ ⑥ ⑦ ② ⑨

แบบบันทึกกิจกรรมที่ ๑.๒

ตอนที่ ๑ ตอบคำถาม เรื่อง ชนิดและลักษณะของเสียงในภาษาไทย

ชื่อ - สกุล ชั้น เลขที่

คำชี้แจง ทำเครื่องหมายถูก (✓) หน้าข้อความที่ถูกต้อง และทำเครื่องหมายกากบาท (X) หน้าข้อความที่ผิด

.....	๑. เสียงในภาษาไทย ได้แก่ เสียงแท้ เสียงแปร เสียงดนตรี
.....	๒. อักษรที่ใช้แทนเสียงในภาษาไทย ได้แก่ รูปพยัญชนะ รูปสระ และรูปวรรณยุกต์
.....	๓. อวัยวะสำคัญในการกล่อมเกลาลมให้เป็นเสียงสระต่าง ๆ คือ ลิ้น และฟัน
.....	๔. เสียงพยัญชนะทุกเสียงเป็นเสียงก้อง และออกเสียงได้ยาวนาน
.....	๕. อวัยวะในช่องปากจะเป็นเครื่องกำหนดเสียงพยัญชนะต่าง ๆ
.....	๖. เสียงพยัญชนะเป็นเสียงที่ถูกกักก่อนที่จะออกไปทางปากหรือจมูก
.....	๗. เสียงสระต่างกับเสียงพยัญชนะ คือ เสียงสระ ลมจะไม่ถูกสกัดกั้นเวลาออกเสียง
.....	๘. เสียงวรรณยุกต์จะมีระดับสูงต่ำ และออกมาได้โดยลำพัง
.....	๙. เสียงวรรณยุกต์ทำให้มีคำที่มีความหมายในภาษาเพิ่มขึ้น
.....	๑๐. เสียงสูงต่ำในทุกภาษาทำให้ความหมายของคำเปลี่ยนแปลงได้

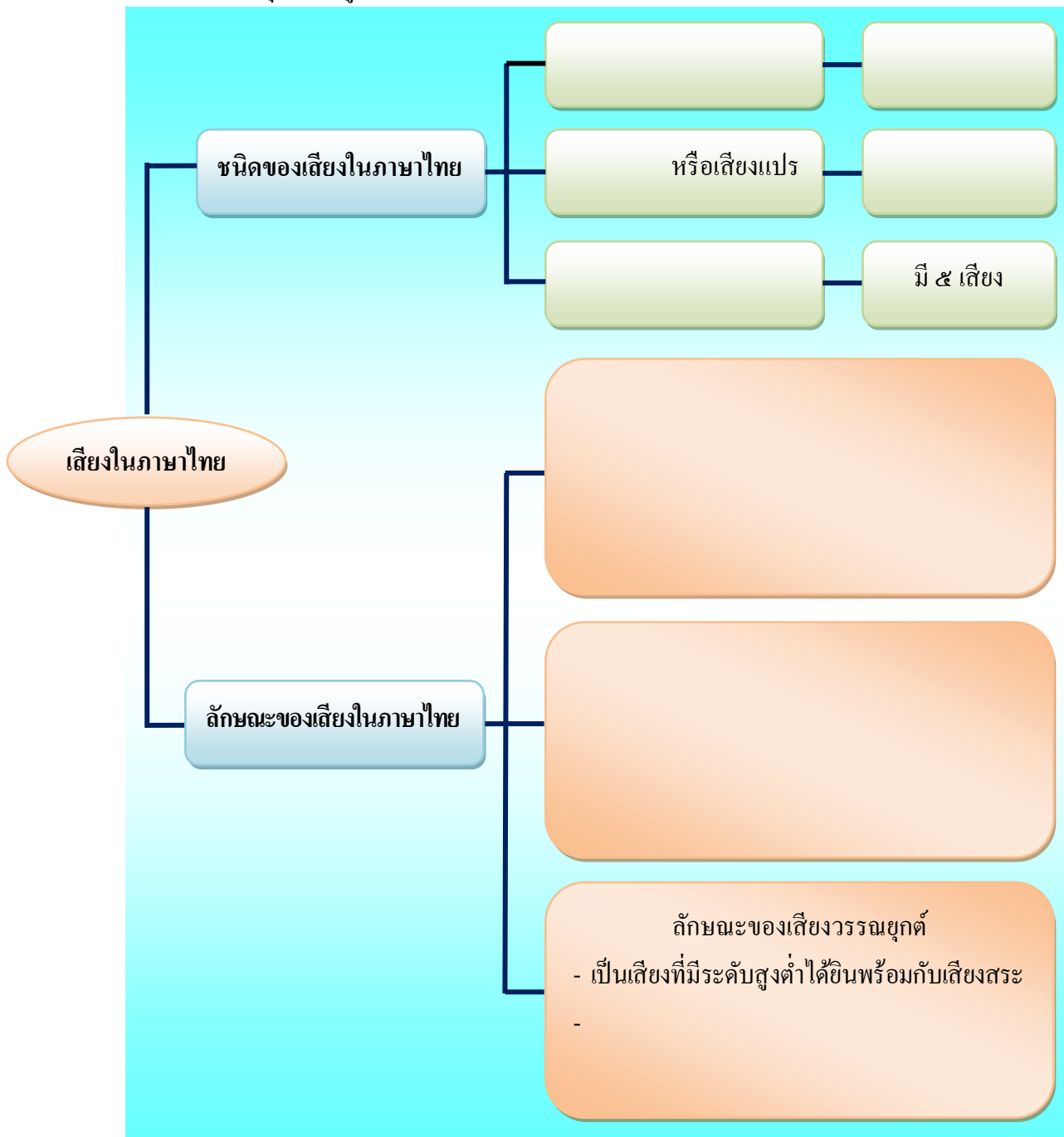

แบบบันทึกกิจกรรมที่ ๑.๒

ตอนที่ ๒ แผนผังความคิด เรื่อง ชนิดและลักษณะของเสียงภาษาไทย

ชื่อ - สกุล ชั้น เลขที่

คำชี้แจง ให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาใบความรู้ที่ ๑.๒ มาเขียนเป็นแผนผังความคิดสรุปความรู้ที่ได้รับ

ใบความรู้ที่ ๑ แผนการสอนที่ ๑

เรื่อง เสียงและอักษรไทย

๑ เสียงสระ เสียงสระในภาษาไทยมี ๓๒ เสียง) แบ่งเป็น ๓ ประเภทดังนี้

๑.๑ สระแท้ คือ เสียงสระที่เปล่งออกจากลำคอโดยตรงไม่ต้องใช้ลิ้นหรือริมฝีปากมากนัก มี ๑๘ เสียง ได้แก่

ลำดับที่	สระเสียงสั้น	สระเสียงยาว
๑	อะ	อา
๒	อิ	อี
๓	ึ	ือ
๔	อุ	ู
๕	เอะ	เอ
๖	แอะ	แอ
๗	โอะ	โอ
๘	เอะ	ออ
๙	เอะ	เออ

แบบฝึกการใช้สระแท้

๑. คำสั่ง : ให้นักเรียนเขียนแยกสระ จาก คำต่อไปนี้

(สระเสียงสั้นใช้สีน้ำเงิน สระเสียงยาวใช้สีแดง)

เจาะเจาะจง โผนเริงเรง

พืนคางคองแข็งแก่งหญคยึน

เจาะ แยกได้ = จ +

เจาะ แยกได้ = จ +

จง แยกได้ = จ + + ง

โผน แยกได้ = ผ + + น

เรียง แยกได้ = ร + + ง

แรง แยกได้ = ร + + ง

๒. คำสั่ง : ให้เขียนแยก สระ และพยัญชนะจากคำต่อไปนี้

พิน แยกได้ = + +

กาง แยกได้ = + +

คอ แยกได้ = +

แข็ง แยกได้ = + +

แก้ง แยกได้ = + +

หยุด แยกได้ = + +

ยื่น แยกได้ = + +

๓. คำสั่ง : ให้นักเรียนเลือกเติมคำที่ใช้สระต่อไปนี้ สระละ ๓ คำ (เป็นคำที่มีความหมาย)

สระ อี

สระ อี้

สระ อึ

สระ อุ

สระ อุะ

สระ เอ

๑.๒ สระประสม คือ เสียงที่เกิดขึ้นจากสระแท้ประสมกันมี ๖ เสียงได้แก่

สระเสียงสั้น	สระเสียงยาว
เอียะ (อิ+อะ)	เอีย (อี+อา)
เอือะ (อี+อะ)	เอือ (เอี+อา)
อัวะ (อุ+อะ)	อัว (อู+อา)

แบบฝึกการใช้สระประสม

๑. คำสั่ง : ให้เขียนแยก สระ และพยัญชนะจากคำต่อไปนี้
ก ล ว น ม ป ี ย ะ ล ี ย ห ัว ะ ก ี อ บ

ก ล ว แยกได้ = □ + □

ห ัว แยกได้ = □ + □

ป ี ย แยกได้ = □ + □

ล ี ย แยกได้ = □ + □

ก ี อ บ แยกได้ = □ + □ + □
 สระเอือะ ไม่มีที่ใช้

๑.๓ สระเกิน คือ สระที่มีเสียงซ้ำกับสระแท้และมีเสียงพยัญชนะประสมอยู่มี ๘ เสียงได้แก่ (บางคำเราไม่นับว่าเป็นเสียงสระ)

สระเสียงสั้น	สระเสียงยาว
อำ (อะ+ม)	-
ไอ (อะ+ย)	-
ไอ (อะ+ย)	-
เอา (อะ+ว)	-
ฤ	ฤา
ฦ	ฦา

แบบฝึกการใช้สระเกิน

คำสั่ง : นำคำที่ขีดเส้นใต้มาเขียนแยก สระ และพยัญชนะ

ทั้งไม้ค้ำเรื่อนและเขื่อนเขา ใครลดเอาอัปลักษณ์เสียดศึศรี

ถึงฤทธิเดชฤเวทย์มนตร์คลฤติ ตัวอัปริย์แปรกลับให้อัปรา

ไม้ = +

ค้ำ = +

เขา = +

ใคร = +

ฤทธิ = + + ริ

ฤ = +

ภา ภา ไม่มีที่ใช้

หน้าที่ของสระ เสียงสระทำให้คำแต่ละคำออกเสียงได้ยาวนาน หูของเราจึงได้ยินเสียงชัดเจน ตามหลักภาษาถือว่าพยัญชนะต้องอาศัยสระจึงจะออกเสียงได้ยาว

ใบความรู้ที่ ๒ แผนการสอนที่ ๑

เรื่องเสียงและอักษรไทย

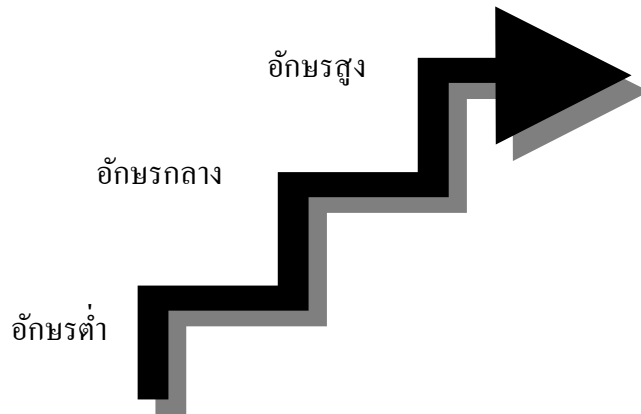
๒ เสียงพยัญชนะ พยัญชนะในภาษาไทยมี ๔๔ รูป ๒๑ เสียงดังนี้

ลำดับที่	เสียงพยัญชนะ	รูปพยัญชนะ
๑.	/ก/	ก
๒.	/ค/	ข ฃ ค ฅ ฌ
๓.	/ง/	ง
๔.	/จ/	จ
๕.	/ช/	ฉ ช ฌ
๖.	/ซ/	ซ ฌ ฌ ษ
๗.	/ด/	ฎ ฏ
๘.	/ต/	ฏ ฏ
๙.	/ท/	ฐ ฑ ฒ ท ธ
๑๐.	/น/	ณ น
๑๑.	/บ/	บ
๑๒.	/ป/	ป
๑๓.	/พ/	ผ พ ภ
๑๔.	/ฟ/	ฝ ฟ
๑๕.	/ม/	ม
๑๖.	/ย/	ญ ย
๑๗.	/ร/	ร
๑๘.	/ล/	ล ฬ
๑๙.	/ว/	ว
๒๐.	/ส/	ห ฮ
๒๑.	/อ/	อ

สาเหตุที่พยัญชนะไทยมี ๒๑ เสียง เพราะมีเสียงพยัญชนะซ้ำกัน ๑๒ เสียง

๒.๑ พยัญชนะไตรยางศ์ พยัญชนะในภาษาไทยแบ่งเป็นหมู่ๆ ตามเสียงสูงต่ำของ พยัญชนะ ๔๔ ตัว ได้เป็น ๓ หมู่ เรียกว่า “ไตรยางศ์” ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

พยัญชนะจัดตามเสียง **สูง-ต่ำ**

อักษรกลาง	อักษรสูง	อักษรต่ำ	
		อักษรคู่	อักษรเดี่ยว
ก	ข ฃ	ค ก ฅ	ง
จ	ฉ	ช ฉ	ญ ย
ฎ ฏ	ฐ ฑ	ฑ ฒ ท ธ	ณ น
ฏ ฏ	ผ	พ ภ	ม
บ	ฝ	ฟ	ร
ป	ศ ษ ส	ซ	ล พ
อ	ห	ฮ	ว
มี...๕...ตัว	มี...๑๑...ตัว	มี...๑๔...ตัว	มี...๑๐...ตัว

หน้าที่ของพยัญชนะ พยัญชนะในภาษาไทยทำหน้าที่ต่าง ๆ ดังนี้

๑. ทำหน้าที่เป็นพยัญชนะต้นของคำมี ๒ ประเภท

๑.๑ พยัญชนะต้นตัวเดียว เช่น ฉัน นัง เล่น คน เดียว ฯลฯ

๑.๒ พยัญชนะต้นสองตัว เรียกว่า พยัญชนะควบกล้ำ หมายถึง พยัญชนะ ๒ ตัวที่ออกเสียงพร้อมกัน (ตัวหลังเป็นตัว ร ล ว) อย่างละ ครั้งเสียงเมื่อประสมสระและตัวสะกดตัวเดียวกัน เช่น คราง คริ่ง ไกล ปลา กวาง ไกว เรียกว่าควบแท้ ถ้าพยัญชนะสองตัวเรียงกัน แต่อ่าน ออกเสียงตัวหน้า ตัวเดียวหรืออ่านออกเสียงเป็นอย่างอื่น เรียกว่า ควบไม่แท้ เช่น สร้าง จริง หรือ ทราบ ทรวดทรง (ออกเสียง ซ) ตามลำดับ พยัญชนะควบกล้ำที่เป็นพยัญชนะต้นมีดังนี้

- กว กร กล เช่น แดงกวา กวาด กราบ เกลือก กลับ
- ขว ขร ขล เช่น ขวาน ขวนขวาย ขริบ ขลาด
- คว คร คล เช่น คว่า ความ ครู เครือ คลาน คลุม
- พร พล เช่น พรู พริบ พราง พลุ
- ผล เช่น ผลุด โผล่
- พร ปล เช่น ปราบปราม ปลาย แปลก เปลี่ยน
- ตร เช่น ตรวจตรา

นอกจากนี้ ยังมีเสียงพยัญชนะควบกล้ำบางเสียงที่เราได้รับมาจากภาษาอื่น เช่น อิควเตอร์ ฟรี คราฟต์ ฟลุค บล็อก ทรัสต์ เสียงพยัญชนะเหล่านี้ไม่มีหน่วยเสียงในภาษาไทยทำให้เรามีเสียงพยัญชนะควบกล้ำเพิ่มขึ้น

๒. ทำหน้าที่เป็นพยัญชนะท้ายพยางค์ของคำมี ๒ ประเภท คือ

๒.๑ เป็นพยัญชนะตัวสะกดมี ๘ มาตรการคือ

- แม่ กก คือ คำที่มี ก ข ค ฅ เป็นตัวสะกดและออกเสียงเหมือน ก สะกด เช่น ผัก สุนัข อักขี เมฆ ฯลฯ

- แม่ กค คือ คำที่มี จ ช ซ ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ด ต ถ ท ฐ ศ ษ ส เป็นตัวสะกดและออกเสียงเหมือน ด สะกด เช่น อาจ คช ก๊าซ กฎหมาย ปราบฎ รัฐ ครูฑ วุฒิ ลัด จิต รถ บท อาพาธ ทิศ เศษ สาส์น ฯลฯ

- แม่ กบ คือ คำที่มี บ ป พ ฟ ภ เป็นตัวสะกดและออกเสียงเหมือน บ สะกด เช่น กบ บาป ลพบุรี ยีราฟ ลาก ฯลฯ
- แม่ กง คือ คำที่มี ง เป็นตัวสะกด เช่น นั่ง ข้าง ฉาง ฯลฯ
- แม่ กน คือ คำที่มี ญ ณ น ร ล พ เป็นตัวสะกดและเสียงเหมือน น สะกด เช่น คน เพ็ญ คุณ ลูกศร การ กาล กภาพ ฯลฯ
- แม่ กม คือ คำที่มี ม เป็นตัวสะกด เช่น โสม งาม ยาม แรม ฯลฯ
- แม่ เกย คือ คำที่มี ย เป็นตัวสะกด เช่น ปุย คุย สวย ตาย ฯลฯ
- แม่ เกอว คือ คำที่มี ว เป็นตัวสะกด เช่น กาว สิว ขาว ฯลฯ

๒.๒ เป็นพยัญชนะตามหลังตัวสะกดเรียกว่า พยัญชนะตัวตาม ทำหน้าที่เช่นเดียวกับตัวสะกด (เป็นตัวสะกด ๒ ตัว) เช่น มาตร มิตร พุทธจักร และ บางครั้งจะเติมไม้ทัณฑฆาตบนพยัญชนะตัวหลังเพื่อไม่ให้ออกเสียงเรียกว่า ตัวการ์นต์ เช่น ศัลย์ ศิลป์ สัมพันธ์ ตัวสะกด ประเภทนี้ เป็นคำที่มาจากภาษาบาลี สันสกฤตและภาษาอื่นที่มีใช้อยู่ในภาษาไทย

ใบความรู้ที่ ๓ แผนการสอนที่ ๑

เรื่องเสียงและอักษรไทย

๓ เสียงวรรณยุกต์ วรรณยุกต์ในภาษาไทยมี ๔ รูป ๕ เสียง ดังนี้

เสียงวรรณยุกต์	สามัญ	เอก	โท	ตรี	จัตวา
รูปวรรณยุกต์	-	◌่	◌้	◌๊	◌็

เสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยมี ๕ เสียง ได้แก่ เสียงสามัญ เอก โท ตรี จัตวา แต่มีเพียง ๔ รูปเพราะเสียง สามัญไม่มีรูป

การผันอักษร หรือการผันเสียงวรรณยุกต์นั้น นอกจากเสียงของคำหรือพยางค์จะแตกต่างกันไปตามระดับเสียงของอักษร ๓ หมู่แล้ว ยังขึ้นอยู่กับลักษณะคำเป็น คำตาย และความสั้น-ยาวของเสียงสระอีกด้วย

เพื่อสะดวกในการใช้เสียงพยัญชนะร่วมกับวรรณยุกต์ (เป็นหลักสำคัญของวรรณยุกต์) จึงควรทำความเข้าใจเรื่อง คำเป็น คำตายดังนี้

คำเป็นคำตาย

คำเป็น และคำตาย มีลักษณะต่างกัน ดังต่อไปนี้

คำเป็น	คำตาย
๑. คำที่ประสมด้วย สระเสียงยาวในแม่ ก กา รวมทั้งคำที่ประสม สระ อำ ไอ โอ เออา เช่น กา ที ปู ฯลฯ	๑. คำที่ประสมด้วยสระเสียงสั้น ในแม่ ก กา เช่น จะ ดู ตี ฯลฯ
๒. คำที่มีตัวสะกดในแม่ กง กน กม เกย และเกอว เช่น ลุง นอน เล่นสาม ขมสาม งาย กุย ฯลฯ	๒. คำที่มีตัวสะกด ในแม่ กก กค กบ เช่น รัก เกิด จบ ฯลฯ

แบบฝึกความเข้าใจ – คำเป็น คำตาย

คำสั่ง : อ่านคำประพันธ์แล้วเลือกทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง คำเป็น หรือ คำตาย

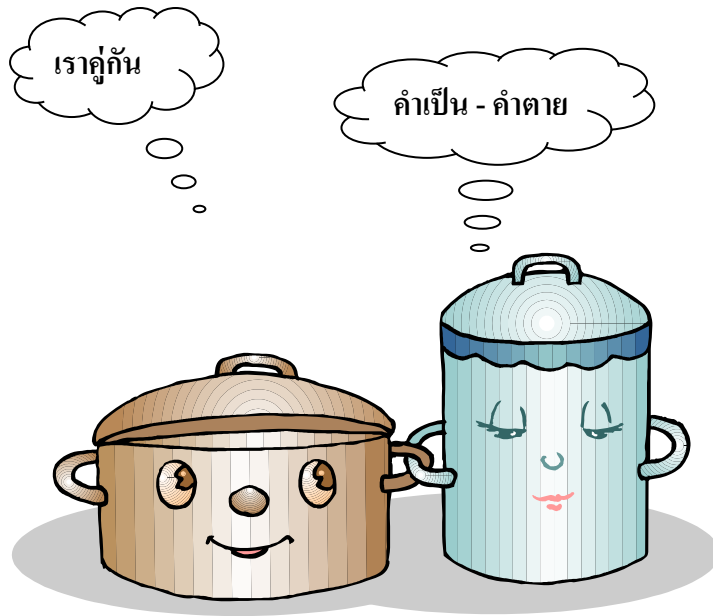
“ดิ่งม ค้งสร้อยรวงข้าว

พรวงพราวเผื่อแผ่ชนผอง

อร่ามเหลืองท้งท่งรวงทอง

ผุดผ่องชีพชื่นยืนยง”

คำ	คำเป็น	คำตาย
ดี		
งาม		
ค้ง		
สร้อย		
รวง		
ข้าว		
พรวง		
พราว		
เผื่อ		
แผ่		
ชน		
ผอง		
อร่าม		
เหลือง		
ท้ง		
ท่ง		
รวง		
ทอง		
ผุด		
ผ่อง		
ชีพ		
ชื่น		

รูปที่ ๑.๑ คำในภาษาไทยทุกคำต้องเป็นคำเป็นหรือเป็นคำตาย

๑.๓.๒ การผันวรรณยุกต์ วรรณยุกต์เป็นตัวอักษรที่แทนเสียงดนตรี ใช้เขียนบนตัวอักษรของพยัญชนะต้น ไม่เขียนบนตัวสะกด หรือสระ วรรณยุกต์ผันตามไตรยางศ์ได้ ดังนี้

ก. คำที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรกลาง ผันได้ ๒ วิธี คือ

๑) อักษรกลาง คำเป็น พื้นเสียงเป็นเสียงสามัญ ผันได้ครบทั้ง ๔ เสียง เช่น กา ก่า ก้า ก๊า ก๋า ฯลฯ

๒) อักษรกลาง คำตาย พื้นเสียงเป็นเสียงเอก ผันได้ครบทั้ง โท ตรี จัตวา เช่น จะ จ๊ะ จัะ จัะ และ จาก จ้าก จ้ำก จ๊าก ฯลฯ

ข. ที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรสูง ผันได้ ๒ วิธี คือ

๑) อักษรสูง คำเป็น พื้นเสียงเป็นเสียงจัตวา ผันด้วยไม้เอก และไม้โท ได้เสียงเอกและเสียงโท ตามลำดับ เช่น ขา ข่า ข้า, นาย น้าย น้าย ฯลฯ

๒) อักษรสูง คำตาย พื้นเสียงเป็นเสียงเอก ผันด้วยไม้โท ได้เสียงโท เช่น ขะ ช๊ะ , ผัก ผัก ฯลฯ

ค. คำที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรต่ำ ผันได้ ๓ วิธี คือ

๑) อักษรต่ำ คำเป็น พื้นเสียงเป็นเสียงสามัญ ผันด้วยไม้เอกได้เสียงโท ผันด้วยไม้โทได้เสียงตรี เช่น คา ค่า ค้า, เเพง เเพ็ง เเพ็ง ฯลฯ

๒) อักษรต่ำ คำตายเสียงสั้น พื้นเสียงเป็นเสียงตรีผันด้วยไม้เอกได้ เสียงโท เช่น ค่ะ ค่ะ, รัก รัก ฯลฯ

๓) อักษรต่ำ คำตายเสียงยาว พื้นเสียงเป็นเสียงโท ผันด้วยไม้โทได้ เสียงตรี เช่น นาก น้ำก ฯลฯ

แผนผังการผันเสียงวรรณยุกต์ของพยัญชนะไทย						
		สามัญ	เอก	โท	ตรี	จัตวา
อักษรกลาง	คำเป็น	กา	ก่า	ก้า	ก๊า	ก๋า
	คำตาย	-	จะ	จ๊ะ	จ๊ะ	จ๋า
อักษรสูง	คำเป็น		ข่า	ข้า		ข่า
	คำตาย		ฝึก	ฝึก		
อักษรต่ำ	คำเป็น	คา		ค่า	ค๊า	
	คำตายสั้น คำตายยาว			ค่ะ นาก	คะ น้ำก	

หน้าที่ของวรรณยุกต์ ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีวรรณยุกต์ เราใช้วรรณยุกต์จำแนกความหมายของคำ วรรณยุกต์เดิมลงบนคำ จะได้คำในความหมายต่าง ๆ มากมาย คำที่ใช้รูปวรรณยุกต์ต่างกันความหมายต่างกัน วรรณยุกต์มีหน้าที่เพิ่มคำในภาษา เช่น

นอน - ก. เจริญ, สัน, ค้างขังอยู่บนพื้น

น่อง - น. กล้ามเนื้อที่อยู่ด้านหลังหน้าแข้ง

นื่อง - น. ผู้ร่วมบิดามารดาเดียวกันและเกิดที่

หลัง, ลูกของอาหรือน้า

ป่า - ก. ซัดไปด้วยอาการยกแขนขึ้นสูงแล้วเอี้ยวตัว

ป่า - น. ที่มีต้นไม้ต่าง ๆ

ป้า - น. พี่สาวของพ่อหรือแม่

แบบฝึกการใช้ พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์

คำสั่ง : วิเคราะห์คำที่กำหนดให้แล้วเติมข้อมูลลงในตาราง

คำ	พยัญชนะต้น สูง กลาง ต่ำ	สระ	เสียงวรรณยุกต์
กาญจน์			
ขับ			
คั่น			
นอต			
เงิน			
เมฆ			
หมอน			
ลาก			

การใช้วรรณยุกต์ไม่ยากแต่ต้องเข้าใจ ๒ ประการคือคำเป็นคำตายและไทรยางค์
 ใ้บความรู้ที่ ๔ แผนการสอนที่ ๑

เรื่อง เสียงและอักษรไทย

๒. การประสมอักษร

ส่วนของคำหรือพยางค์หนึ่งนั้นถ้าจะแยกเป็นตัวอักษรจะได้อักษร ๓ พวกประสมกันได้แก่ พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์

$$\text{พยัญชนะ} + \text{สระ} + \text{วรรณยุกต์} = \text{คำ}$$

การประสมอักษร หมายถึง การนำเอาเสียงพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ มารวมกันเป็น พยางค์ หรือ คำ เพื่อเรียบเรียงเข้าเป็นประโยค และนำไปใช้ในการสื่อสาร วิธีประสมอักษรใน ภาษาไทย แบ่งได้เป็น ๔ ลักษณะดังนี้

๒.๑ ประสมอักษร ๓ ส่วน คือการนำเอาพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ รวมกัน เช่น

ปู	ประกอบด้วย	พยัญชนะต้น	ป
		สระ	ู
		เสียงวรรณยุกต์	สามัญ

๒.๒ ประสมอักษร ๔ ส่วน คือการนำพยัญชนะต้น สระ ตัวสะกด และวรรณยุกต์ รวมกัน เช่น

ปูน	ประกอบด้วย	พยัญชนะต้น	ป
		สระ	ู
		ตัวสะกด	น (แม่กน)
		เสียงวรรณยุกต์	สามัญ

๒.๓ ประสมอักษร ๔ ส่วนพิเศษ คือการประสมอักษร ๓ ส่วน และเพิ่มตัวการันต์ เช่น

สีห์	ประกอบด้วย	พยัญชนะต้น	ส
		สระ	ี
		เสียงวรรณยุกต์	จัตวา
		ตัวการันต์	ห์

๒.๔ ประสมอักษร ๕ ส่วน คือการประสมอักษร ๔ ส่วน และเพิ่มตัวการันต์ เช่น

ยักษ	ประกอบด้วย	พยัญชนะต้น	ย
------	------------	------------	---

สระ	อะ
ตัวสะกด	ก (แม่ก)
เสียงวรรณยุกต์	ตรี
ตัวการ์ตูน	ย์

พยางค์ที่ประสมสระ อำ ไอ ไอเอา มีตัวการ์ตูนก็นับว่าเป็นการประสมอักษร ๕ ส่วน
เช่น

เสาร์ ประกอบด้วย	พยัญชนะต้น	ส
	สระ	เอา (สระอะ+ว สะกด)
	สะกด	ว
	ตัวการ์ตูน	ร์

ประสมคำคือการนำ พยัญชนะ + สระ + วรรณยุกต์

ใบความรู้ที่ ๕ แผนการสอนที่ ๑
เรื่อง เสียงและอักษรไทย

๓. พยางค์และคำ

๓.๑ พยางค์ คือ การนำเสียง พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ประกอบเข้าด้วยกัน ออกเสียง ๑ ครั้งเป็น ๑ พยางค์

พยางค์เป็นกลุ่มเสียง (เสียงพยัญชนะ เสียงสระ และเสียงวรรณยุกต์) ซึ่งเสียงในกลุ่มนี้ จะมีเสียงหนึ่งดังเด่นกว่าเสียงอื่นๆ เสียงนี้เป็นแกนของพยางค์ อยู่หน้าสระ ที่เรียกว่าพยัญชนะต้น เมื่อรวมกลุ่มกับเสียงสระและวรรณยุกต์แล้วออกเสียง เรียกว่า “พยางค์” ส่วนพยัญชนะที่อยู่หลัง สระ เรียกว่าตัวสะกด ซึ่งบางโอกาสก็จะรวมกลุ่มด้วย เมื่อรวมกันแล้วออกเสียง ๑ ครั้ง เรียกว่า ๑ พยางค์ พยางค์กำหนดเอาการออกเสียงเป็นสำคัญ

พยางค์ในภาษาไทยจะต้องมีส่วนประกอบอย่างน้อยสามส่วน คือพยัญชนะต้น สระ วรรณยุกต์

๓.๒ คำ คือ พยางค์ที่ออกเสียงแล้วสื่อความหมายได้

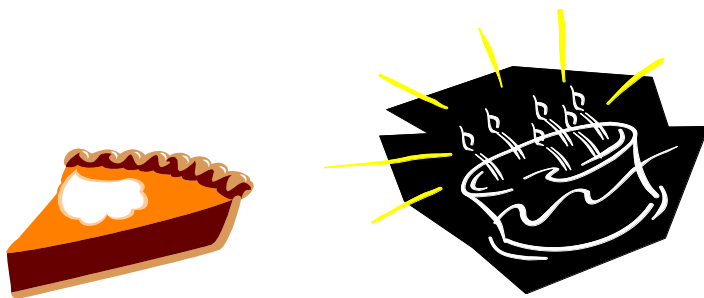
คำ เป็นหน่วยที่เล็กที่สุดที่สามารถสื่อความหมายได้ บางครั้งมีพยางค์เดียว บางครั้งมีหลายพยางค์ โดยกำหนดเอาความหมายของคำเป็นสำคัญ เช่น

ก + ำ + วรรณยุกต์สามัญ = กำ (๑ พยางค์)

แต่คำว่า กำ มีความหมายเราเรียกว่า คำ

กำ = ๑ คำ มี ๑ พยางค์

การเกิด = ๑ คำ มี ๓ พยางค์

พยางค์ เป็นส่วนย่อยของ คำ

แบบฝึกการประสมอักษร

คำสั่ง : วิเคราะห์คำต่อไปนี้ตามหลักการประสมอักษร

คำ	คำ - พยางค์	พยัญชนะต้น	สระ	วรรณยุกต์	สะกด-การ์นต์
เกรียง					
กู					
ลี					
กระดาษ					
ทุกซ์					
ตัว					
เมือง					
สร้าง					
หาด					
สา					